

Milí věteřovští farníci, drazí občané Věteřova,

výročí příchodu slovanských věrozvěstů na Velkou Moravu je další vítanou příležitostí znovu si uvědomit, jak mimořádný význam, zasahující až do dnešní doby, v dějinách našeho národa, mají tito dva bratři, katoličtí kněží, sv. Cyril a Metoděj.

Uvědomovali si to před více než sto lety i naši předkové, když své úsilí zaměřili na stavbu chrámu Páně ve Věteřově a svůj vztah k apoštolům Slovanů, spolu s touhou být jim nablízku a pod jejich zvláštní ochranou, vyjádřili přáním zasvětit jim dům Boží. Své přání, s námahou, statečností a s Božím požehnáním, nakonec uskutečnili.

S radostí a vděčností, vůči Bohu a obětavým lidem, se od té doby ve Věteřově rok co rok slavnost sv. Cyrila a Metoděje i výročí posvěcení kostela připomínají tak slavnostním způsobem, že se začalo právem tomuto místu říkat Malý Velehrad. Kdo někdy prožil tyto oslavy ve Věteřově, buď jako host či poutník nebo jako domácí či „věteřák“, prožil do vzpomínek nesmazatelný a do duše hluboko uložený zážitek, který lze slovy těžko vyjádřit, ale může být alespoň naznačen veršem z oblíbené a známé cyrilometodějské písně: „... získaly láskou Kristu národ celý, život nám na vše věky zachovali ...“

Když jsem se loučil jako věteřovský farář s farností, která mi byla svěřena brněnským biskupem Mons. Vojtěchem Cikrlem na návrh tehdejšího apoštolského delegáta Rytířského řádu Křižovníků s červenou hvězdou Mons. Františka Václava Lobkowicze, biskupa ostravsko opavského, zmínil jsem při homilii o slavnosti sv. Cyrila a Metoděje 5. července 2011 událost ze života našich slovanských věrozvěstů a to jejich vzájemné rozloučení, které se odehrávalo v Římě, kdy Cyril umíral a Metoděj měl dále pokračovat v díle Božím. *Neopouštěj, bratře, Moravanů věrných. Miluj lid moravský, uč je pravdám víry, vyučuj ho a přiváděj k věrnosti Bohu, aby kráčel svorně cestou ke spáse.*

Cyrilovo jedno z posledních přání vůči Metoději a jakým způsobem se v něm odráží hluboký vztah k národu a lidem, které přivedli k poznání Boha.

Tato slova mohou zaznít i v těchto dnech, kdy se připravují oslavy významného 1150. výročí jejich příchodu do naší země. Přinesli nám víru, kulturu, vzdělání. Učili nás poznávat Boha a vážit si každého člověka. A učí nás to i nadále, protože nám to moc nejde. Nebo ano?

Milovat moravský lid, učit ho pravdám víry a přivádět k poznání a věrnosti Bohu by mělo být vloženo do srdce každého, kdo bere vážně své poslání sloužit Bohu a církvi a mělo by být vlastní i každému člověku, který touží být prospěšný lidem, žít poctivý a dobrý život.

Přeji všem, kterým bude dopřáno oslavovat tyto významné dny ve Věteřově, aby prožívali radost z důstojných oslav a vnímali Boží ochranu i pomoc mocných přímluvců v nebi a vynikajících učitelů víry a života sv. Cyrila a Metoděje. Všem vyprošuju Boží požehnání.

P. Josef Šedivý, O.Cr.
bývalý věteřovský farář

Jano Köhler: Sv. Cyril a Metoděj

Apoštolové Slovanů, slovanští věrozvěsti, misionáři a spolupatroni Evropy

Letos si celá křesťanská Evropa připomíná výročí 1150 let příchodu slovanských věrozvěstů na Velkou Moravu. Česká biskupská konference při této příležitosti připravila pastorační přípravu s tématy jednotlivých úvodních křesťanských svátostí.

Cyklus byl zahájen přípravným rokem věnovaným Božímu slovu (umět se ztišit a slyšet a slyšené přijmout ≈ poslušnost). Rok 2011 byl věnován křtu (křesťanská identita, statečnost a věrnost), rok 2012 biřmování (zodpovědnost dospělých křesťanů nejen za svou spásu ale i za církev a společnost) a rok 2013 eucharistii (umět vidět Boží dary, radovat se z nich, děkovat a chválit, odpovědět darováním sama sebe – obětí).

I z dalších akcí je patrné, jak velký význam je tomuto výročí přikládán. Pokusili jsme se proto sestavit pro Vás z dostupných pramenů přehled o životě a díle Cyrila a Metoděje.

Rodní bratři Cyril a Metoděj se narodili v Soluni (Thessalonice) Marii a Lvu urozeného původu, který byl vysokým státním a vojenským úředníkem – hodnostářem byzantské říše (známé též jako východořímská říše). Soudí se, že jejich matka byla slovanského původu, ale mateřštinou obou bratrů byla řečtina.

Svatý Metoděj – původně Manuel nebo Michael – se narodil kolem roku 813 v Soluni, zemřel 6. dubna 885 na Moravě. Zpočátku se věnoval jako jeho otec činnosti ve státní správě. Po ukončení studia práv byl roku 843 jmenován archontem (místodržitelem) v byzantské provincii na řece Strymon severně od Soluně obývané Slovany. Svého povolání se však roku 856 zřekl, rozhodl se skoncovat se světským životem a uchýlil se po vzoru svého mladšího bratra Konstantina do oblasti maloasijského Olympu v bithýnském kraji do střediska řeckého mnišstva s množstvím klášterů jižně od Byzance (Konstantinopole, slovansky nazývané Cařihrad) na asijském pobřeží Marmarského moře. V klášteře sv. Basila zvaném Polychron na úbočí Olympu (turecky Keşiş-Dag, mnišská hora), asi 2500 m vysokého masívu jižně od města Bursa, se stal mnichem (diakonem), kde přijal mnišské jméno Metoděj (řecky Μεθόδιος, Methodios; latinsky Methodius).

Před odchodem na Moravu se pak stal igumenem tj. představeným (opatem) kláštera Polychron, když nejprve odmítl nabídku na úřad arcibiskupa v Byzancii.

Kněžské a nakonec i biskupské svěcení přijal Metoděj až v roce 868 v Římě spolu se svými žáky z Moravy.

Svatý Cyril – původně Konstantin (řecky Κωνσταντίνος, Konstantinos) – se narodil kolem roku 827 v Soluni, zemřel 14. února 869 v Římě. Konstantin byl v rodině nejmladší, narodil se jako sedmé dítě. Brzy se projevilo jeho mimořádné nadání a po studiu na školách v Soluni vystudoval na otcovo přání teologii, filozofii a literaturu na vysoké škole v Konstantinopoli. Snadno se učil jazykům a dobře se naučil řecky, latinsky, hebrejsky, slovansky (staroslověnsky), staroturecky a snad i arabsky a gótsky. Z literatury si oblíbil spisy sv. Řehoře Nazianského, které se dokonce učil nazpaměť.

Po otcově smrti projevil zájem o podporu jeho vzdělání císařský správce Theoktistos, jenž byl ministrem císařovny Theodory II. Ten dal Konstantina vysvětit na kněze po ukončení studií v roce 847 a jmenoval jej knihovníkem a archivářem patriarchy Ignatia. Konstantin se však tajně uchýlil do samoty jednoho z mnoha klášterů na zalesněném mořském pobřeží. Když byl asi po půl roce vypátrán a přemluven k návratu do Cařihradu, Konstantin zdvořile odmítl bývalou funkci a přijal raději nabízené místo profesora filozofie na dvorní vysoké škole. Kromě jiných znalostí si osvojil také teologii a rétorickou pohotovost. Stal se později i profesorem křesťanské filosofie a pro dosaženou moudrost se mu dostalo titulu Filozof.

Jako 24letý v roce 851 obhajoval na žádost císařovny velmi úspěšně křesťanské učení u Saracénů vůči jejich rouhání proti jedinému božství Svaté Trojice. Po návratu z Bagdádu jej to opět táhne do samoty a v roce 855 vstupuje do kláštera. Znovu pak vstoupil do kláštera až před svou smrtí v Římě, kde přijal řeholní jméno Cyril (řecky Κύριλλος, Kyrillos; latinsky Cyrillus), pod nímž je známější. Ačkoli byl Cyril pouze knězem, byli celý středověk považováni za biskupy oba bratři.

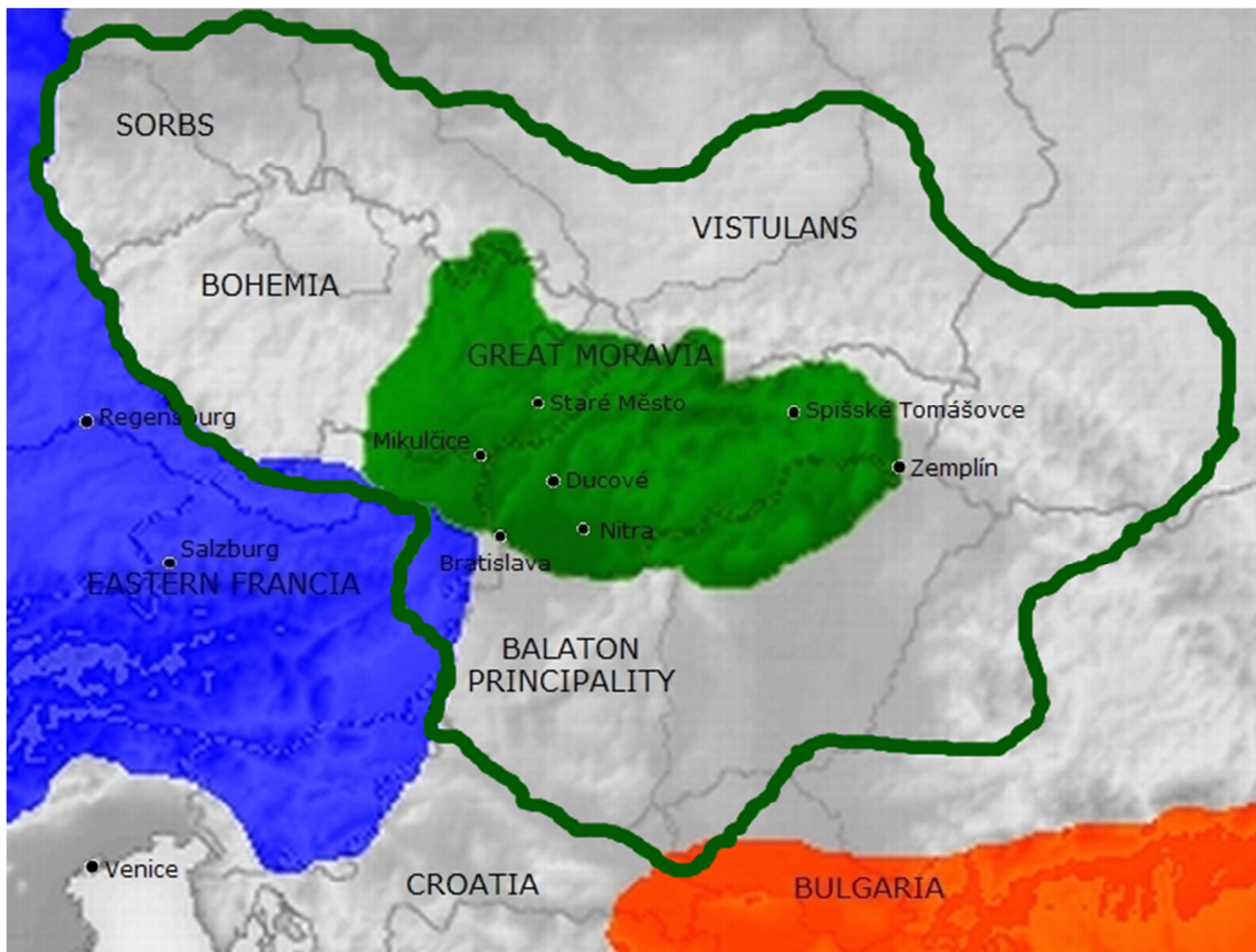
Až do poloviny 19. století byli svatí Cyril a Metoděj běžně označováni staročeskými jmény Crha a Strachota. Crha vzniklo z Cyril, Strachota kvůli špatnému překladu – řecké Methodios bylo totiž mylně přikloněno k latinskému metus (strach, obava), což k Metoději naprosto nepřísluší.

Je nanejvýš pravděpodobné, že velký podíl na odklonu bratrské dvojice od státní služby a veškerého světského života (Konstantin dokonce odmítl sňatek na císařském dvoře a významné povýšení na velitele města) a jejich následném útěku do klidného klášterního prostředí měly drsné politické praktiky císařského dvora za vlády nezletilého Michaela III. vůči jeho protivníkům i vlastní matce Theodoře II., a v tuto hektickou dobu také silné politicko-náboženské střety s patriarchou Ignatiem.

Po státním a církevním převratu v Byzanci okolo roku 860 byli Konstantin i s bratrem Metodějem povoláni z kláštera do Cařihradu a vysláni byzantským císařem Michaellem III. na misijní cestu k Chazarům na poloostrov Krym. Stalo se tak po prvním nájezdu Rusů na Konstantinopol. Mise obou bratří měla proto za úkol v první řadě obnovit spojenectví s Chazary. Chazaři byli jediným nehebrejským etnikem, které hromadně přijalo židovské vyznání a to se stalo státním náboženstvím tohoto útvaru. Díky moudrosti Konstantina se chazarský vládce přesvědčil o pravdivosti křesťanské víry a přikázal, aby se lidé nechali pokřtít.

Vedle tohoto politického úkolu, kterým byla společná obrana proti nájezdům, měli oba bratři i úkol náboženský. Při této cestě se bratrům podařilo nalézt poblíž Chersonu již zapomenutý hrob svatého papeže Klementa I. v troskách staré svatyně na jednom ostrůvku a vyzvednout ostatky, které pak údajně přinesli na Velkou Moravu, snad na Hradisko svatého Klimenta. Podle legendy je pak při své cestě do Říma vzali s sebou jako dar papeži a jsou dnes uloženy v bazilice svatého Klimenta nedaleko Kolosea (Svatý Klement I. byl čtvrtým papežem – po Sv. Petrovi, Sv. Linusovi a Sv. Anaklétovi ; začátek jeho pontifikátu se odhaduje v rozmezí let 88/92, konec pontifikátu pak mezi léty 97/101 n.l.).

V této době moravský kníže Rostislav odolával nájezdům z německé strany, které byly odůvodňovány úsilím o šíření křesťanství. On byl však rozhodnut získat misionáře odjinud než z Německé říše, chtěl totiž, aby mluvili k lidu srozumitelným jazykem. Dá se tušit, že původní záměr nebyl zavést bohoslužby ve slovanském jazyce, ale snaha vymanit se z vlivu bavorských a franských kněží. Tím by zároveň ukončil vliv východofranských panovníků a dosáhl samostatnosti a nezávislosti Moravy s vlastní církevní správou. V roce 861 se obracel nejdříve na papeže do Říma a v roce 862 pak vyslal kníže Velké Moravy poselstvo k byzantskému císaři Michaelovi III. s prosbou o vyslání duchovních, kteří by vedli bohoslužby v slovanské řeči a položili tak základy vlastní církve na Velké Moravě. Obyvatelé Velké Moravy se již v té době sice seznámili s církevním učením od misionářů z Východofranského království, ale kníže Rostislav se obával politického a náboženského vlivu německých kmenů, a tak nechal latinsky mluvící kněze ze země vyhnat. Díky znalosti jazyka byli pro tuto misi vybráni právě Konstantin a Metoděj. Metoděj se připravoval víc po duchovní stránce a Konstantin pro praktickou evangelizaci.

Velká Morava za vlády Rostislava r.870 (zelená plocha)
a za vlády Svatopluka I. r.894 (zelená linie) ; Východofranská říše (modrá plocha)

Slované, ještě jako pohané, když neměli písmo, své počítání a věštění zapisovali pomocí čar a zářezů. Po své christianizaci – pravděpodobně koncem 8. století – se snažili psát slovanskou řeč římskými a řeckými písmeny ale bez nějaké konečné úpravy. Pro slovanské obyvatele z okolí Soluně, kteří mluvili starobulharským makedonským nářečím, sestavil při těchto přípravách Konstantin písmo, které nazval „hlaholici“. Tím mělo být zdůrazněno, že Slované jsou národem nezávislým na byzantské a římské říši. Vytvořil abecedu s třiceti osmi písmeny, tak, aby hlásky odpovídaly řeči slovanské i řecké. Písmena hlaholice mají v sobě prvky z řecké kurzívy i z orientálního písma, hlavně hebrejsko-samaritánského a koptského – řečtina totiž nestačila na vyjádření všech slovanských hlásek, hledali proto i v písmech Féničanů, Židů a Samaritánů. Dodnes tato Konstantinova hlaholice vzbuzuje obdiv u moderních lingvistů-fonetiků. Na základě hlaholské abecedy vytvořil novou číselnou soustavu, nezávislou na řecké. Veškeré slovanské písemnictví bylo v době velkomoravské psáno hlaholicí.

Metoděj přeložil do staroslovanské řeči životopisy církevních otců a část bible, Konstantin pak nejdůležitější části Písma svatého a liturgické knihy pro konání bohoslužeb – na cařihradské synodě si Konstantin současně vyžádal povolení, aby slovanskou řeč mohl povýšit na liturgickou. Slovanská řeč se tak ocitla mezi jazyky, jež byly považovány za posvátné: hebrejštinou, řečtinou a latinou – jazyky, kterými napsal Pilát nadpis na Kristův kříž. Skutečně bylo mimořádně obdivuhodné, v jak krátké době se podařilo vykonat tak náročné přípravné práce pro úspěch misie a je zde vidět součinnost práce s modlitbou a požehnáním.

Na jaře v roce 863 (některé prameny uvádí rok 864) přišli Konstantin s Metodějem a se svou družinou na Velkou Moravu. V družině byli kromě jejich žáků (Gorazd, Angelár, Kliment Ochridský, Naum a Sáva) také obchodníci, stavitelé a ozbrojenci. Vedle pokladu víry a kulturních hodnot přinesli pro náš národ i ostatky sv. Klementa I., připomínající sounáležitost a význam společenství s církví vítěznou. S ohledem na to byli přivítáni velmi vřele, poprvé totiž u nás byl ukazován pravý Kristův mučedník a svědek. Na Moravě byli příjemně překvapeni množstvím kostelů (dokonce kamenných) a velkým počtem věřících, na druhou stranu zde bylo rozšířeno množství pověr, byly konány pohanské oběti, chyběla posvátnost manželství a bujela nevěra. Místo Boha raději vyznávali Moravané kult medoviny.

Solunští věrozvěsti s laskavostí oslovovali lid a ukazovali mu rozumnou cestu k Bohu a k vzájemné úctě. Přeložili do staroslověnštiny církevní řád a učili své žáky obřadům, nešporám a breviáři. Rostislav pouze čekal vyslání vyšších církevních hodnostářů než „jen“ kněze a jáhna. Byzanc ale nemohla vyslat biskupa, jak žádal Rostislav, neboť neměla o poměrech na Moravě představu a založit biskupství jako církevní organizace bylo možné až v zemi, kde víra už pevně zapustila kořeny – dostala by se tím do konfliktu s Římem. Díky tomu ale mise Konstantina a Metoděje nevzbudila podezření u franských kněží a oba bratři mohli zprvu nerušeně pracovat. Což se jim dařilo s velkými úspěchy, protože vedli kázání, bohoslužebné obřady i vyučování bratří ve staroslověnštině a každý jim bez problémů rozuměl. To byl velký rozdíl ve srovnání s latinsky školenými duchovními, kteří zvládli (často jen velmi lámaně) přeložit a vysvětlit pouhé nepatrné výňatky mešních a církevních obřadů. Také chápání náboženských otázek bylo nesrovnatelné – němečtí kněží například ukládali jako pokání za vraždu naprosto směšný tříměsíční zákaz pití ze skleněné číše, což Konstantin a Metoděj pokládali za naprostou zvrácenost. Podobných a podstatnějších sporů s latinsky mluvícími duchovními měli bezpočet.

V roce 864 ale napadl Ludvík II. Němec (první východofranský král) Velkomoravskou říši a kníže Rostislav byl nucen přiznat vazalství vůči Východofranské říši a umožnit návrat latinským kněžím. Brzy po jejich příchodu zpět do země došlo ke svárům dvou koncepcí – latinské a staroslověnské.

Velmi důležité bylo vychovávat a vzdělávat i domácí duchovenstvo – kněze a biskupy, které však zatím nebylo možné vysvětit, což připravovali Cyril a Metoděj vykonat v Konstantinopoli. Bratři po třech letech intenzivní činnosti na Moravě také museli řešit své další církevně-právní otázky a shodou okolností je zve papež Mikuláš I. do Říma „na kobereček“. Důvodem je stížnost bavorských biskupů, ale papež má také informace o plodném počínání apoštolů a chce si učinit správný názor. Zároveň si uvědomil, že odmítnutí misijní pomoci Rostislavovi v roce 861 nebylo prozíravé a vidí možnost jak vše napravit a získat tuto zemi pod vliv Říma.

Na cestu se bratři s připravenými budoucími duchovními vydali na podzim roku 866 nebo začátkem roku 867 a to i s ostatky sv. Klementa. Putování přes Balkán bylo obtížnější, rozhodli se tedy jít do Benátek, odkud by se lodí přepravili do Konstantinopole. Malou zastávku cestou učinili v Panonii na dvoře Pribinova syna, knížete Kocela. Ten byl nadšen jejich programem evangelizace a poprosil, aby 50 jeho nejlepších mladíků vzali sebou do Říma a nechali je též vysvětit na kněze. V Benátkách se bratři dozvěděli, že v Byzancii proběhl státní převrat, císař Michael III. byl zavražděn a patriarcha Fotios, jehož misionáři oba bratři byli, byl sesazen z trůnu. Papež Mikuláš umírá a před brány Říma jim s procesím jde naproti jeho nástupce papež Hadrián II. Bratry přijal s velkolepostí hodnou králů, dar (ostatky sv. Klementa) byl uložen v jemu zasvěcené basilice. Naši věrozvěsti úspěšně vyřídili tři hlavní záležitosti: obhájení a potvrzení staroslovanské řeči v liturgii římského obřadu; vysvěcení učedníků na jáhny a kněze a zřízení samostatné hierarchie pro Velkou Moravu, aby byla závislá přímo na papeži. Konstantin byl skutečně velký filozof a také diplomat. Zřejmě o vánocích 867 bylo papežem v basilice (dnešní) Santa Maria Maggiore u jesliček položeno staroslovanské evangelium a poprvé v této řeči byla sloužena ve čtyřech hlavních chrámech Říma mše svatá.

Spolu s vysvěcením duchovních pro Velkou Moravu se papež rozhodl pro obnovení sriemského arcibiskupství (dříve Sirmium, nyní Sremska Mitrovica na území Srbska) a jeho rozšíření na území Panonie (Maďarsko, část Rakouska, Srbska, Slovinska a Chorvatska) a Velké Moravy. Zejména v obhajobě oprávněnosti slovanské liturgie si Konstantin počínal tak dokonale,

že v roce 868 byla staroslověnština slavnostně povolena bulou jako bohoslužebný jazyk.

Konstantin v té době byl již velmi vyčerpaný neustálými hádkami se západním klérem a vážně onemocněl. Cítil, že je u konce sil a není schopen návratu. Vstoupil proto v Římě do řeckého kláštera, složil řeholní sliby a přijal jméno Cyril. Žil tam však jen padesát dnů do své smrti 14.2.869 a byl pak pohřben v bazilice sv. Klementa. Zemřel ve věku dvačtyřiceti let – tedy mladý muž a ne důstojný stařec, jak bývá někdy zpodobňován. Metoděje prosil, aby neopustil misii na Moravě a k Bohu se obrátil prosbou : *„Pane, můj Bože ... vyslyš mou prosbu a chraň sobě věrné stádu, jemuž jsi mne ustanovil představeným. Osvobod' je od bludu tří jazyků, shromáždí všechny v jednotě a učiň lid, který sis vyvolil, svorným v pravé víře a ve správném vyznání“*.

Metoděje čekalo od bratrovy smrti šestnáct let tvrdé práce a urputné bitvy za prosazení pravé víry.

Metoděj v roce 868 přijal kněžské a na podzim roku 869 i biskupské svěcení s povýšením na arcibiskupa panonsko-moravské arcidiecéze (později se však Metoděj raději tituloval jen jako arcibiskup moravský) a papežského legáta pro slovanské národy se sídlem na Velehradě. Na zpáteční cestu dostal od papeže jak dekret o duchovní funkci tak i listy pro knížata Rostislava, Svatopluka a Kocela, že jejich území náleží pod správu římského stolce.

Zatím se novým vládcem Nitranského knížectví (samosprávná součást Velkomoravské říše) stal z pověření Rostislava jeho synovec Svatopluk, o němž se uvádí, že se v roce 870 spojil s východofranskou říší, zajal svého strýce Rostislava a vydal Frankům. Rostislav byl oslepen a uvězněn v jednom z bavorských klášterů, kde zanedlouho zemřel (pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku svatořečila v roce 1994 knížete Rostislava jakožto iniciátora cyrilometodějské misie a ke kanonizačnímu aktu se připojily i ostatní světové pravoslavné církve).

Do této politicky složité doby se vrací Metoděj na Moravu pokračovat ve své misijní činnosti. Ač Svatopluk Metoděje uvítal, nechtěl podle jeho rad žít a dopouštěl se mravních poklesků, kvůli nimž ho Metoděj napomínal. Bylo to v době Metodějova velmi úspěšného misijního působení v mateřském jazyku Slovanů. Nedlouho po příchodu na Moravu je v roce 870 povolán na církevní sjezd do Řezna, kde s ním byl započat proces, který podnítil Ludvík II. Němec. Na popud německých biskupů a salcburského arcibiskupa Adalwina byl souzen jako vetřelec, působící na území, na nějž si dělali výhradní právo německí biskupové. Metoděj se ale hájil, že kdyby šlo skutečně o takové

právo, hned by se podřídil, ale rozhodování patří apoštolskému římskému stolci, s jehož souhlasem přichází. Metoděj byl přesto sesazen a odsouzen na doživotí. Poté ho dopravili patrně do kláštera Ellwangen ve Švábsku, kde ho věznili v otevřené jámě dva a půl roku.

Osvobodil ho až papežský zásah Jana VIII. – Metoděj je na jeho příkaz propuštěn a znovu dosazen do čela arcidiecéze. Stalo se tak roku 873, kdy se arcibiskup Metoděj ujímá správy všech chrámů a kleriků ve všech moravských městech.

Nedlouho poté je ale obviněn německým knězem Wichingem z kacířství a znovu povolán do Říma. Roku 879 v Římě před papežem Janem VIII. použití staroslověnštiny obhájl; následně papež staroslověnskou liturgii schválil bulou *Industriae tuae*, ale s podmínkou, že epištola a evangelium musí být čteny nejdříve v latině a až poté ve staroslověnštině. Jan VIII. pak rozhodl zřídit moravskou církevní provincii se slovanskou bohoslužbou a Metoděje znovu potvrdil jako platného arcibiskupa.

Metoděj vyhrál, ale Wiching tak docela neprohrál. Při zpáteční cestě z Říma novopečený biskup Wiching (na žádost knížete Svatopluka, ho papež jmenoval nitranským biskupem – ze strany Svatopluka to byla zřejmě odvěta za Metodějovo napomínání) Metoděje předběhl, aby byl u Svatopluka dřív a mohl mu nastavit před oči evidentně padělanou listinu, podle které papež Metoděje sesadil. Podvod byl sice odhalen, ale klid nenastal. Svatopluk dovolil návrat německým duchovním a Wichinga udělal svým poradcem.

Krátce před svou smrtí se Metoděj rozhodl Wichingovi jeho intriky zarazit a zbavit ho biskupské funkce do té doby, než se podřídí jeho autoritě. Wiching okamžitě spěchal do Říma, kde však tentokrát Metoděj vyslechnut být nemohl, protože byl na cestě do Konstantinopole. Nový muž na Petrově stolci, papež Hadrián III., pod vlivem Wichingových udání slovanskou liturgii zakázal a nařídil, aby moravští kněží, pokud se nepodřídí, byli vypuzeni ze země. To už ale Wiching Metoději říci nestihl – Metoděj nedlouho po návratu z Byzance zemřel a Wiching po vítězoslavném návratu z Říma našel již jen jeho hrob.

Metoděj sice na sklonku života stále dál horlivě šířil křesťanství i u Čechů a Poláků, měl ale hodně těžkostí. V posledních letech pokračoval v překladu Bible a bohoslužebných knih. Těžce nemocný Metoděj po dokončení překladů jmenoval svým nástupcem Slovana Gorazda. Krátce na to „šestého dne měsíce dubna ve třetí indikci, roku šestitisícího třístého devadesátého třetího od stvoření světa“ (dle nového kalendáře 6. dubna 885) zemřel ve

věku 72 let a byla za něj hned ve třech řečech (latinsky, řecky a slovansky) sloužena mše svatá. Lid při pohřbu volal: „Všem byl vůdcem ke spáse!". V jedné písemné památce se o Metodějově pohřbu píše: „Když naučil své služebníky pravé víře a předpověděl svou smrt tři dny předem, zesnul smířen v Pánu. Leží pak ve velkém chrámu moravském po levé straně ve stěně za oltářem svaté bohorodičky“.

Dosud se neví, kde tento mariánský chrám stál. V roce 1970 vyšel ve slovenském archeologickém časopise článek o objevu kostry ve zdivu velkomoravského kostela v Uherském Hradišti - Sadech. Pohřbený musel být významnější jedinec, ale více se zatím tvrdit nedá.

Po Metodějově smrti se vrátil Wiching z Říma a ujal se církevních záležitostí, a to s brutalitou, jaké byl schopen jenom málokterý z tehdejších duchovních hodnostářů. Nový arcibiskup jmenovaný Metodějem, kněz moravského původu jménem Gorazd, byl uvržen spolu s mnoha jinými do žaláře. Staroslověnsky vzdělaní kněží a mniši (bylo jich na dvě stovky) byli doslova vyvedeni v okovech ze země, protože tito Metodějovi žáci odmítli podřídit se papežovu usnesení a nemohli zradit dílo a odkaz svého učitele. Někteří našli útočiště v Čechách, v Polsku a v Bulharsku. Plamínek slovanské vzdělanosti a kultury, nedávno rozdmýchaný, skoro uhasl.

Někteří žáci věrozvěstů po vyhnání z Moravy roku 886 odešli působit do Bulharska a Chorvatska, kde vzniklo nové slovanské písmo zvané cyrilice s číselnou soustavou přizpůsobenou řecké. Toto písmo se pak stalo civilním písmem Bulharů, Srbů, Rusů a donedávna i románských Rumunů.

Užívání slovanského jazyka v bohoslužbě zakázal papež Štěpán VI. jedenáct let po Metodějově smrti. Z hlaholských knih bývá u nás mše sloužena v současné době pouze v některých kostelích při zvláštních svátcích. Cyril a Metoděj se stali našimi duchovními otci, kterým vděčíme za křesťanskou víru i kulturu, jejíž přijetí nás zařadilo mezi přední civilizované národy. Vždyť náš národ měl vlastní písmo a knihy mnohem dříve než většina evropských národů, které otrocky používali latinu. Existence písma působila silně na národní vědomí a jazykové liturgické dílo bylo zdrojem mocné mravní síly. S liturgií v národním jazyce předešli dobu o 11 století, jelikož až II. vatikánský koncil v letech 1962-65 jim dal za pravdu, že při liturgii se sluší chválit Boha všemi místními jazyky.

Jejich památka bývala slavena původně 20. března, v roce 1863 byla pro České země a Slovensko změněna Piem IX. na slavnost 5. července, zatímco v martyrologiu je pro celou ostatní církev datum památky 14. února.

Např. pravoslavná církev má vlastní den oslavy svatých Cyrila a Metoděje - je to 11. květen podle pravoslavného kalendáře (tj. 24. květen dle občanského). Tento den je určen ve všech slovanských pravoslavných církvích. Víme, že svatí bratři ze Soluně přišli na Velkou Moravu na jaře roku 863 a podle tradice to bylo právě v tento den. V Bulharsku je 24. květen Dnem Sv. Cyrila a Metoděje a Dnem slovanské kultury a vzdělávání. Jinde jejich svátek připadá na 14. únor, což je datum úmrtí sv. Cyrila.

K oficiálnímu svatořečení došlo v r. 1880 ... papež Lev XIII. okružním listem „Grande munus“ ze dne 30. září 1880 vyzdvihl zásluhy bratří a stanovil také svátek svatého Cyrila a Metoděje na den 5. července, ovšem bez zřejmé souvislosti s životem svatých slovanských apoštolů i mimo jakoukoliv souvislost s cyrilometodějstvím obecně.

Cyril a Metoděj jsou hlavními patrony Moravy – tak byli oba věrozvěsti uctíváni již ve 14. století. Centrem úcty se stal cisterciácký kostel na Velehradě, vysvěcený r. 1228. V roce 1863 byli prohlášeni za patrony všech slovanských národů a papež Jan Pavel II. dne 31.12.1980 prohlásil sv. Cyrila a Metoděje za spolupatrony Evropy s odůvodněním, že vedle zásluh o kulturu bojovali i za jednotu církve východní se západní a ukázali správnou cestu ke sjednocení Evropy.

(atributy Cyrila: mnišský hábit, kniha, skříňka s ostatky ; atributy Metoděje: biskupské roucho, berla ve tvaru řeckého písmene Tau, mitra)

Vztah této přelomové události k historii Věteřova je zřejmý – kostel postavený našimi předky v roce 1902 (tedy 22 let po jejich svatořečení) je těmto věrozvěstům zasvěcen. Ve farní kronice je zmínka o první slavnostní chrámové pouti ze dne 5. července 1910. *Dp. farář ždánský Ignác Papáček dal podnět k tomu, aby tato pouť stala se slavností pro celé okolí. Došla procesí ze Stražovic, ze Žarošic a ze Ždánic.* V příštích letech se přidávali poutníci z dalších obcí – z Lovčic, Nenkovic, ... V roce 1913 (1050 výročí příchodu apoštolů slovanských) byl při příležitosti této pouti svěcen spolkový prapor Omladiny. Počet účastníků byl tehdy podle odhadů 5÷6 tisíc!!! O rok později byl při příležitosti tohoto svátku svěcen nový kříž Omladiny. S ohledem na události v Sarajevu byl doprovodný program pouti velmi omezený, přesto přišlo asi 3.000 lidí.

Tyto poutě se těšily i v dobách válečných vždy velké účasti věřících i kněží z okolí. S nástupem komunistického režimu došlo k výraznému utlumení poutních oslav, ale Věteřov se zapsal věřícím do paměti jako Malý Velehrad.

Od roku 1990 se stanovení tohoto dne státním svátkem otevřela možnost slavit „cyrilka“ opět se vší parádou. Pod vlivem společenských změn a vzhledem k současnému postavení církve v naší zemi by bylo poměrně troufalé doufat, že se obnoví lesk a sláva poutních slavností ve Věteřově, ale nic nám nebrání být na den 5. července patřičně hrdí a důstojně si připomenout, že odkaz Cyrila a Metoděje nám není lhostejný.

Použité zdroje :

Petr Hora-Hořejš : Toulky českou minulostí

http://cs.wikipedia.org/wiki/Cytil_a_Metod%C4%9Bj

Jan Chlumský : www.catholica.cz

hlavní oltář nového kostela sv. Cyrila a Metoděje ve Věteřově
se svými patrony

P. František Basil Pouchlý – kněz i příslušník RAF (100. výročí narození)

Před několika lety jsme oslovovali občany Věteřova, zda by doma nenašli nějaké fotografie nebo dokumenty, které by pomohly sestavit brožuru k 100. výročí příchodu Rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou v Praze do Věteřova. Sešla se nám spousta zajímavých a vzácných materiálů, za což jsme byli velmi vděční. Byla mezi nimi ale i kartička s oznámením o konání primiční mše P. Františka Basila Pouchlého, rodáka z Věteřova. Tehdy jsme s touto informací dál nepracovali, protože jsme neměli k dispozici žádné jiné údaje. Když se nám však po čase dostala naprostou náhodou do rukou fotografie tohoto kněze v uniformě britského letectva, začali jsme po jeho osudu systematicky pátrat.

Procházeli jsme kroniky, matriky, internet, kontaktovali Vojenský ústřední archív v Praze, Vojenský historický ústav v Bratislavě, archív kapucínského řádu, sdružení Free Czechoslovak Air Force v Anglii shromažďujícím informace o československých příslušnících sloužících v řadách RAF v období II. světové války ... a byli překvapeni, kolik materiálu se nám podařilo shromáždit.

Náhodou srovnatelnou s malým zázrakem pak bylo navázání spolupráce s pracovníkem Vojenského historického archívu p. Martinem Flosmanem.

František se narodil 15. června 1913 ve Věteřově (dům číslo popisné 103) Anděлінě Cibulkové narozené 4. dubna 1889, která byla dcerou Jakuba Cibulky a Anežky roz. Marečkové. Legitimně získal příjmení Pouchlý sňatkem matky se svým otcem Františkem Pouchlým, narozeném 30. ledna 1891, kolářským mistrem z Otnic, dne 4. února 1914. Nevíme, jak dlouho zůstala pak rodina ve Věteřově, ale pravděpodobně se brzy přestěhovali do Otnic nebo Mutěnic – kde byl František dne 18. května 1927 biřmován a kde také jeho otec, dle zmínky z farní kroniky v roce 1945, stále žil.

Záznam o primiční mši *Fr. Basila, Františka Pouchlého* ve Věteřově dne 5. července 1939 jsme našli ve farní kronice i s vlastnoručním podpisem primicianta. Domácí slavnost se konala v rodném domě, náležícím v té době sestře jeho matky (která již nežila) – Marii Kosíkové roz. Cibulkové.

Na následujících řádcích přetiskujeme práci pana Martina Flosmana, který se osudy kapucínů již dlouhou dobu zabývá a podařilo se mu získat spoustu autentických materiálů.

Luděk Kostiha

Kapucín od 311. bombardovací perutě (autor Martin Flosman)

Řekne-li se polní kurát či vojenský kaplan, většině se pravděpodobně vybaví feldkurát Katz ze známého Haškova románu. Byli však čeští vojenští duchovní opravdu takoví? Většina z nich se Katzovi nepodobala ani v nejmenším. Byli to stateční mužové a obětaví kněží, kteří dobře cítili, že vojáci se v čase světové války nacházejí v krajní životní situaci, v ohrožení života a často tváří v tvář smrti. Že v bojích proti nacistickému zlu a nenávisti jsou svědky nezměrných bolestí a utrpení, ať na jedné či na druhé straně.

Jejich prací nebylo pouze – věnovat se pastorační službě vojenských osob, usnadnit vojákům plnění náboženských povinností v době služby a zajistit jim tak podmínky pro jejich náboženský život v rámci armády. Dobře věděli, že jejich posláním v době války je také být nablízku všem vojákům bez ohledu na víru nebo vyznání, doprovázet je v mezních okamžicích jejich života radou, pomocí a útěchou, přispívat k utužení kázně, mravů a charakteru a také se modlit a prosit za všechny, kteří v bojích nasazovali své životy a kteří jim byli svěřeni. Mimo vlastní duchovní službu se často uplatnili jako osvětoví důstojníci, pomocníci v administrativě, působili v pastorační službě krajanů a uprchlíků, jako katecheti a učitelé, nebo pracovali pro exilovou londýnskou vládu a jiné československé zahraniční úřady a organizace.

Účast na odboji v řadách čs. zahraniční armády totiž zvolilo i několik desítek duchovenských osob – kněží, řeholníků a bohoslovců (údaje o jejich počtu nejsou dosud úplné). Mezi katolíky lze zaznamenat minimálně 23 kněží a 32 bohoslovců a řeholníků. Z nich nejméně šest položilo svůj život za svobodu vlasti. Mezi protestanty jsou duchovní, studenti i učitelé. Najdeme zde židovské duchovní a činitele dalších náboženských vyznání.

Aktivních vojenských duchovních, kteří sloužili v letech 1939-1945 v naší zahraniční armádě na západě v hodnostech důstojníků duchovní služby, bylo 14. Byli to dobrovolníci, které zastihl začátek války v cizině na studiích nebo při práci v zahraničí. Bezprostředně po vypuknutí konfliktu se dali k dispozici československému zahraničnímu odboji. Často jim chyběl základní vojenský výcvik, nemluvě o fyzické zdatnosti nebo odborné přípravě. Až na vzácné výjimky neabsolvovali ani základní vojenskou službu v meziválečné československé armádě. Přesto se svého nového úkolu zhostili s maximálním nasazením a velmi úspěšně.

Mezi těmi vojenskými duchovními, kteří za druhé světové války působili v naší zahraniční armádě na západě, najdeme také tři členy pražské provincie řeholního Řádu menších bratří kapucínů: P. Aniceta Františka Petruželu OFMCap., P. Basila Františka Pouchlého OFMCap. a P. Anselma Václava Špačka OFMCap. (Ordo Fratrum Minorum Capucinatorum).

P. Anicet František Petružela OFMCap., řeholní bratr Dominik František Carda OFMCap. a P. Basil František Pouchlý OFMCap. jako vojáci prvního a druhého pěšího praporu 16. srpna 1940 v prozatímním stanovém táboře čs. vojska v Cholmondeley

František Pouchlý se narodil 15. června 1913 ve Věteřově na Moravě. Po základní škole absolvoval pět tříd klasického gymnázia v Praze. Vstoupil do řádu menších bratří kapucínů a navštěvoval řádovou Serafínskou školu v Praze. Přijal řádové jméno Basil. Obláčku měl 1. srpna 1932, první sliby složil 2. srpna 1933 a slavné sliby 13. srpna 1936. Vystudoval šest semestrů filosofie v holandském Breust-Eijsden (1932-1935) a osm semestrů teologie v Olomouci (1935-1939). Na kněze byl vysvěcen v Olomouci 29. června 1939. Po té byl spolu se svým o rok mladším řádovým spolubratrem Františkem Anicetem Petruželou poslán na další studia do Říma, kde měl dosáhnout doktorátu z filozofie. Protektorát opustili 28. října 1939 za účelem studií. Jejich osudy se v tomto období shodují a jejich životní příběh později Petružela popsal ve svých osobních vzpomínkách:

„V r. 1939 tři z nás – br. Marek Jakub Mayer, br. Basil František Pouchlý a já jsme byli posláni do Říma na další studium. Dostali jsme ale povolení od Oberlandsratu (vrchní zemský úřad – náhrada politických okresů v rámci protektorátu) jen do konce r. 1939. Naše vyslanectví v Římě, které bylo prakticky obsazeno německými úředníky, nám dělalo potíže s prodloužením

povolení k pobytu na další dobu. My jsme však navázali styk s br. Anselmem, který byl již v té době v Paříži a psal nám, abychom přijeli do Francie, kde bylo potřeba kněží pro naši čsl. armádu, která se tam utvořila.“

1. listopadu 1939 se Pouchlý prostřednictvím francouzského velvyslanectví v Římě dal k dispozici československým vojenským úřadům v Paříži. 25. května 1940 opustili Itálii, podařilo se jim odjet posledním vlakem, který přešel francouzsko-italskou hranici:

„Někdy na jaře 1940 nám psal P. Anselm, že je ve Francii čs. vojenská jednotka. Naříkal, že nemají duchovní a zval nás, abychom tam přijeli. Začali jsme se radit s P. Basilem a zařizovat si potřebné věci pro případ, že bychom se rozjeli do Paříže. Konečně to došlo tak daleko, že jsme se rozhodli odjet z Říma. Šli jsme za P. generálem (generální představený), který nám k tomu dal svolení. Ani jsem již nedokončil zkoušky na universitě. Než jsme odjeli, zašli jsme ještě k P. generálovi, abychom si vyžádali požehnání. Dal nám na cestu nejen požehnání, ale i růženec posvěcený Sv. otcem. Též jsme se šli naposled pomodlit do chrámu sv. Petra. Večer jsme nasedli (já a P. Basil) do vlaku a vydali se na pouť světem. Nevěděli jsme, kde a jak naše pouť skončí, netušili jsme, kam nás Prozřetelnost Boží povede. Jen jsme věřili, že se šťastně vrátíme domů.

K ránu, slunce již svítilo, jsme přijeli do Janova. Z vlaku jsme viděli přístav plný lodí. Italové již tehdy nepouštěli mnoho lodí na moře. Ještě před polednem jsme přešli italské hranice. Celní i pasová prohlídka se odbyla hladce. Neměli jsme v pasech francouzská visa (měli jsme je zvlášť, platila jen pro francouzské úřady). »Můžete jít, jestli vás Francouzi pustí, my vás držet nebudeme«, řekli nám tehdy Italové a nám spadl velký kámen ze srdce. Jeli jsme tedy z Ventimiglia dále do Menton na franc. straně. Tam nás ale čekalo nepříjemné překvapení. Museli jsme vystoupiti z vlaku, který jel dále, a my zůstali na celnici kvůli zjištění. Měli jsme totiž protektorátní pasy. Ani pasy, které nám o. Anselm poslal z Paříže, ani visa francouzského konzulátu nám nic nepomohla. Teprve pozdě odpoledne jsme směli jet dále. Cesta Rivierou je krásná. Monaco (známé svou hernou), Nice, Cannes, Toulon a konečně Marseille, kam jsme dojeli pozdě večer. Všude tma. Divně na nás působilo zatemnění města. Nebyli jsme na to zvyklí z Říma. Sehnali jsme taxi a jeli do kláštera, kde nás srdečně přijali. Zastihli jsme tam otce Jeroma a Marie Benoit, kteří odjeli před námi z Říma. Druhý den jsme se šli podívat po městě a přístavu. (...) Zůstali jsme v Marseille tři nebo čtyři dny. Zažili jsme tam též první nálet. Několik německých letadel přilétlo bombardovati přístav. Podařilo se jim zapáliti nějakou loď. Protiletická obrana byla slabá.

Odtud jsme jeli do Paříže. V klášteře nás všichni radostně vítali. Jen P. Anselm huboval, že jedeme tak pozdě. Pravda, situace již tehdy nevypadala skvěle, ačkoliv Francouzi se stále utěšovali, že to nic není, že ještě Němce poženou. Ale Belgie již byla ztracena. Již když jsme přijížděli do Francie, dověděli jsme se z novin, že se král Leopold vzdal. Nebyly to skvělé vyhlídky do budoucna.“

29. května 1940 se František Pouchlý podrobil na československém konzulátu v Paříži odvodu. 11. června byl prezentován v hodnosti vojína u třetího pěšího pluku v Agde, kde prodělal zdravotní kurs a byl přidělen k divizní zdravotní rotě. Po pádu Francie se se zbytky 1. čs. divize evakuoval do Británie na lodi Mohamed Ali El-Kebir.

Ilodník upravuje Pouchlému „korky“ v průběhu evakuace z Francie do Británie na lodi Mohamed Ali El-Kebir, červenec 1940

Foto: Praha: Česká křesťanská akademie, fotoalbum z pozůstalosti Františka Petružely

„V Paříži jsme šli k odvodu na čs. konzulátu. Tam jsme též dostali rozkaz hlásit se do 12. června v táboře v Adge. Jelikož nám zbývalo několik volných dní, prohlédli jsme si v doprovodu o. Anselma Paříž. Montmartre, Madelaine, Place de la Concorde, zámek ve Versailles atd. Bylo zajímavé pozorovat Paříž ve válce. Zúčastnili jsme se ještě předání čs. praporu do chrámu Notre Dame de la Victoire a pak jsme již »ujížděli« doslova z Paříže. Tentýž den odjížděla již i franc. vláda a i náš Národní výbor do Bordeaux. Němci byli již u Paříže. Tak tak, že jsme se dostali do vlaku. Všechno to jelo z Paříže pryč. Kamkoliv, jen pryč. Úplná panika.

Jeli jsme přes celou Francii dolů, na jih. Nebyli jsme jisti, zda na určené místo dojedeme, nevěděli jsme, kam dojedeme. Všude kolovaly poplašné zprávy, jedna fantastičtější než druhá. Mnohé byly zúmyslně rozšiřovány a mnohé měly původ ve strachu davu. V Toulouse jsme vystoupili a šli jsme na noc do kláštera. Byl tam tehdy Msgre. Jearousseau, apošt. vikář z Etiopie, kterého Italové vyhnali z Habeše. Ráno jsme pokračovali v cestě. Před polednem jsme byli na místě. Byl to divný pocit, když nás náš voják vedl z nádraží do tábora, a když jsme procházeli branou voj. tábora. (...)

... Agde, ... kdo prošel tímto čs. voj. střediskem, ten na něj nezapomene. Agde, původem staré římské místo, vlastně posádka, a na tehdejší dobu důležitý přístav, dnes malé městečko poblíž moře obklopené vinicemi. Náš tábor byl nedaleko města. Dříve v něm byli španělští uprchlíci. Nyní tam vlály naše a francouzská vlajka. Tábor byl obehnán drátem. Uprostřed bylo veliké prostranství, kolem něhož byly roztroušeny dřevěné baráky. Zavedli nás nejprve k presentaci (zápis) a pak nás strkali od jednoho útvaru ke druhému, až jsme konečně zakotvili u divné zdrav. roty. Byli tam většinou samí medicí, lékárníci a podobná »sebranka«.

Když jsme přijeli do Agde, byly již naše dva pluky (1. a 2. pěší pluk) na frontě někde u Marne. Náš útvar měl jít v krátké době za nimi. Všichni byli cvičeni jako sběrači a ošetřovatelé raněných. My jsme sem byli s o. Basilem přiděleni, jelikož jsme měli příležitost dostat se brzy na frontu a pomáhat tam raněným vojákům. Trvalo to však několik dní, než nás oblékli do vojenských šatů. S výstrojí to bylo zlé, každý byl oblečen jinak podle toho, jaké měl štěstí. My jsme dostali naštěstí docela nové vojenské kalhoty a zelený vojenský svetr, k tomu kožený opasek a čepici. S výzbrojí to bylo ještě horší. Byl nedostatek pušek a ty, které vojáci měli, byly ještě z doby před první světovou válkou.

První noc jsme mnozí, ani já ani o. Basil, nespali. To jsme měli ještě hábity. Spal jsem v něm a deku, kterou jsem dostal, jsem si dal pod hlavu. Jinak jsme leželi všichni na holých deskách. V noci nám tam chodili potkani na návštěvu. V táboře byly též roje komárů a much.“

„Byl jsem mladým knězem, teprve rok po vysvěcení, když jsem nastoupil vojenskou službu zároveň s P. Basilem v naší zahraniční armádě ve Francii. Zkušenosti jsme neměli žádné a o vojenském životě jsme nevěděli zhola nic. Začali jsme »od píky«, jak se říká. Cvičení, škola, půlhodinky atd. Byli jsme narychlo cvičeni ve zdravotní službě jako nosiči raněných a měli jsme jít na frontu za našimi dvěma pluky. Vstávali jsme o hodinu dříve než ostatní vojáci, abychom si mohli odsloužit mši sv. buď někde u sester, nebo v kapli v táboře (vlastně to byl dřevěný barák s křížem v průčelí, který sloužil za kapli).

Na modlitbu breviáře nezbylo času, snad jen několik žalmů nebo lekcí ze dne, to bylo vše.“

„K našemu odjezdu na frontu ale již nedošlo. Dostali jsme ještě sice sanitní vozy, které byly úplně nové. Byl jich tu na všeobecnou bídu ve Francii značný počet. Přes všechny optimistické zprávy, které nám byly denně předčítány, nastal »krach«. Němci obsadili 15. června Paříž a tím bylo vlastně zhroucení Francie dokonáno. Bylo uzavřeno příměří a nastalo vyjednávání. Naše dva pluky se stahovaly z fronty po skupinách, a to jednak do Bordeaux (kam odjela naše vláda a letci), jednak do Séte u Montpellier. Byla to krušná doba. (...) My jsme se nalodovali až poslední v Séte. V přístavu jsme nechali sanitky, které nás sem dovezly. Čekal na nás již anglický torpédoborec HMS Keppel, který nás převážel z přístavu na širé moře, kde jsme přesedli na dopravní loď.“

Podle článků IV, VIII a XI kapitulační smlouvy uzavřené 22. června 1940 mezi Francií a Německou říší v Compiégne byly vojenské jednotky na území Francie povinny složit zbraně a lodě se musely shromáždit v určených přístavech. Hrozilo tak vážné nebezpečí, že vojáci čs. armády zůstanou ve Francii a budou zajati. Odsun čs. jednotek na britské ostrovy byl projevem velké osobní statečnosti těch, kteří se o něj zasloužili. Jedním z nich byl i velký přítel Československa francouzský generál Louis-Eugène Faucher, který v letech 1919-1938 působil v Praze jako zástupce francouzské vojenské mise v Československu. Když přijel do přístavu v Séte, aby se s čs. vojáky osobně rozloučil a poděkoval jim za statečnost projevenou při ústupových bojích, neváhal na vlastní zodpovědnost vydat rozkaz, který umožnil vyplutí evakuačních lodí z přístavu.

„Po kapitulaci Francie v červnu 1940 nastala pro všechny Čechoslováky ve Francii otázka: Co teď? Co bude s námi? Protože po kapitulaci byl úplný rozklad francouzské armády, o naše vojáky se nikdo nestaral. Bylo velkou zásluhou jen našich vyšších velitelů, že když zjistili, že jiné cesty k úniku není, že se starali o co nejrychlejší odsun našich pluků na jih ke Středozevnímu moři. Tam doufali, že se jim podaří dostat nás všechny do bezpečí, zvláště když došla zpráva, že Dr. Beneš vyjednává s anglickou vládou o přesunu našich jednotek do Anglie. Společným úsilím a kázní všech se podařilo našim plukům dojet na jih Francie, kde jsme čekali, zda pro nás přijede nějaká loď. Bylo již vydáno nařízení, že žádná francouzská loď nesmí opustit francouzské přístavy. Naše zbraně jsme byli nuceni nechat ve Francii. I tak se podařilo našim chlapcům uschovat a přenést nějaké pušky i rozdělané kulomety. Ty nám potom dobře posloužily jako ochrana proti německým letadlům. Na moři

jsme si oddechli. Všechna únava a napětí, co bude s námi, z nás spadly. Protože loď manévrovala, aby se vyhnula příp. německým ponorkám a letadlům, dohadovali jsme se, kam loď směřuje. Někdy se zdálo, že to bude Střední východ, později podle stínu bylo jasné, že plujeme do Gibraltaru. Po průjezdu, kdy jsme viděli v dáli řetěz vysokých hor španělských, jsme přijeli 30. června do Gibraltaru. Tato obrovská anglická námořní pevnost, ukrytá celá ve skalách, udělala na nás velký dojem. To nás utvrdilo v přesvědčení, že Angličané si uhájí svoje postavení na moři, zvláště ve Středozezemním moři. Když druhý den jsme uviděli v přístavu řadit se několik anglických válečných lodí, torpédoborců a dvě mateřské letadlové lodi, poznali jsme pravou sílu anglického námořnictva. Když jsme 30. června vypluli průplavem do Atlantického oceánu, začalo se formovat 26 lodí včetně lodí, které vezly československé vojáky, do konvoje. Lodě byly v nepravidelných rozestupech a vzdálenostech doprovázeny dvěma torpédoborci a dvěma minolovkami. Ty konvoj objížděly obdobně, jako ovčácký pes hlídá stádo ovcí. Byl to úžasný pohled, zvláště v době vycházejícího nebo zapadajícího slunce. Obrovské moře, samá voda, často velké vlnobití, působí mohutným dojmem zvláště na nás ze střední Evropy. Život na lodi se začal usměřňovat, byly i zábavy, hry a vystoupení, ale byla i kázeň ve cvičení nástupů, upevňování záchranných pásů a vest, nástupů na záchranné čluny apod. Bylo také mnoho debat, vzpomínek na frontu, na padlé kamarády, na ty, kteří se včas nedostali k lodím. Bylo i mnoho úvah o budoucnosti, co nás ještě čeká, zda se Anglie ubrání apod. Na každé lodi byly určeny i hlídky, které pomáhaly námořníkům pozorovat okolí lodí, zda se neobjeví někde ponorka nebo i nepřátelské letadlo. Je zajímavé, že na všech lodích, které odvážely čs. vojáky a emigranty z nebezpečí do Anglie, kněží poskytovali utečencům duchovní útěchu, která byla balsámem pro tyto lidi bez vlasti. A přece tyto lodi odplouvaly v nestejnou dobu z různých přístavů a kněží se ani mezi sebou neznali a nemohli se tudíž mezi sebou domlouvat o nějaké duchovní činnosti.“

„Dne 24. června jsme odjížděli z Francie. S námi jel též generál Sergěj Ingr. Loď, na které jsme jeli, byla egyptskou lodí (Mohamed Ali El-Kebir), byla však pod britskou voj. správou. Sloužila k přepravě vojska. Byla asi jen 26 let stará. Poprvé jel na ní král Faruk na svatební cestu. Na této lodi byl z našich kněží P. Anselm Špaček, P. Basil Pouchlý a já. Šťastně jsme dojeli do Gibraltaru, kde se již shromáždil »konvoj« lodí, které vezly utečence do Anglie. Společně jsme vyjeli z Gibraltaru pod ochranou torpédoborců a pod záštitou noci. Na lodi jsme oslavili svátek sv. Cyrila a Metoděje a Msgr. Zháněl zde oslavil výročí svého svěcení. Na lodi jsme byli déle než měsíc, protože jsme se vyhýbali

francouzskému pobřeží a jeli jsme hodně na západ. Teprve po několika dnech plavby jsme změnilí směr a zamířili k Anglii. Dne 7. července jsme spatřili konečně vytoužené břehy Anglie. Přijeli jsme do Liverpoolu. Spustili jsme kotvy a ještě tentýž den jsme se vylodžovali. Radostně jsme opouštěli loď, ale na pevninu jsme vstupovali s divnými pocity. Byli jsme zvědaví, jak nás – běžence Angličané přijmou. Byli jsme překvapeni. Takové přívítání, jakého se nám dostalo od těch »chladných« Angličanů, jsme nečekali. Pochodovali jsme ulicemi Liverpoolu z přístavu na nádraží ... obraz bídy a ubohosti. Jen však jsme zahlédli kapesníky, které nám mávaly vstříc, a zaslechli přátelské volání, kterému jsme sice nerozuměli, ale pochopili jsme je, hned se nám šlo lehčeji. Dokonce jsme spustili i nějakou píseň do kroku, což zvláště nám získalo sympatie u Angličanů. Již jsme si nepřipadali tak ubozí. Na nádraží jsme museli obdivovat anglický klid a pořádek.“

Lod' Mohamed Ali El-Kebir, na jejíž palubě byli duchovní spolu se zbytky 1. čs. divize v bezpečí dopraveni až do liverpoolského přístavu, byla při zpáteční cestě s celou posádkou potopena německou ponorkou dne 7. srpna 1940.

„Do tábora jsme přijeli pozdě večer. Tam nás již vítali naši vojáci, kteří sem přijeli před námi. Tábor byl na louce. Hned, jak jsme přijeli, dostali jsme od anglických vojáků, kteří zde byli, čaj, deky a části stanů, které jsme si měli postavit. Jelikož však již byla noc a my byli cestou utrmáceni, přespali jsme na trávě a stavění stanů jsme si nechali na ráno. První noc na anglické půdě a po kolika dnech zase na pevné půdě. Spalo se nám lépe ve vůni trávy, necítily jsme již tu slanou příchut' moře a kymácení lodi. (...) Usínali jsme s přáním, abychom se konečně již jednou zastavili a nemuseli stále utíkat. Z Itálie jsme odešli s o. Basilem v poslední chvíli – 28. května uzavřeli Italové hranice s Francií. Z Paříže jsme už také vlastně prchali a Agde byla vlastně jen zastávkou na našem útěku.

Prozatímne jsme byli umístěni v Cholmondeley Parku. Probouzení ve vojenském táboře má v sobě něco zvláštního, zvláště, je-li to stanový tábor. Lze je přirovnat k probouzení včel v úlu. Probudily jsme se za mlhavého rána. (...) Hned po snídani jsme se pustily do stavění stanů. Stanů rychle všude přibývalo a brzy zde stál na velké louce stanový tábor se skupinami stanů po obou stranách cesty, která přetínala louku a vedla k zámku (Cholmondeley Castle), který stál asi míli cesty od tábora na malé vyvýšenině. Stany byly jednak malé, pro šest vojáků (nebo dva důstojníky), jednak velké, které sloužily k zvláštním účelům (skladiště apod.).“

Nadbytek důstojníků způsobily, že všechny kněze, kteří se dostali se zahraniční armádou na Britské ostrovy, nebylo možné umístit do funkcí vojenských

duchovních. Pouchlý sloužil u druhého pěšího praporu jako prostý řadový voják. 26. července 1940 obdržel od anglického armádního ordináře biskupa Jamese Deye jurisdikci ke konání duchovních úkonů.

řeholní bratr Dominik František Carda OFM Cap. (vlevo)
a P. Basil František Pouchlý OFM Cap. (vpravo) jako voják druhého pěšího praporu
Foto: Praha: Ústřední vojenský archiv, fotoarchív VHA

„Tábor byl rozdělen podle praporů a útvarů. Bývalá divize se scvrkla na brigádu. Z 10 000 pěšáků nás přijelo do Anglie asi 3 000, protože mnoho Slováků zůstalo ve Francii, kde měli své rodiny. Náš útvar, u kterého jsme dosud byli společně s o. Basilem, totiž divizní zdravotní rota, byl rozpuštěn. Já jsem odešel k prvnímu polnímu praporu sloužit jako prostý kmán se zbraní. O. Basil odešel na ošetrovnu druhého polního praporu. Tím okamžikem se naše

cesty začaly rozcházet, zvláště pak později, když odešel jako vojenský duchovní k letectvu, k naší 311. bombardovací letce.“

21. července 1940 britská Churchillova vláda uznala prozatímní československou vládu v zahraničí. V souvislosti s tím byl ke dni 23. července 1940 zrušen úřad Československé vojenské správy Národního výboru ustavený v Paříži a bylo zřízeno londýnské exilové Ministerstvo národní obrany. V té době bylo také rozhodnuto, že duchovní správa u čs. jednotek ve Velké Británii nebude mít na MNO vlastní oddělení, tak jak ho měla před válkou v prvorepublikové čs. armádě nebo 1. čs. divize ve Francii při ČsVS NV. Dosavadní přednosta duchovní služby plk. duch. Mons.ThDr. Rudolf Zháněl, který byl koncem září 1940 z důvodu věku propuštěn mimo činnou službu, nepovažoval své přeložení do civilu zároveň za ztrátu příslušné vojenské církevní jurisdikce. Pochopitelně odmítl ponechat umístění katolických kněží v řadách mužstva bez povšimnutí a usiloval o jejich zařazení na systemizovaná důstojnická místa vojenských duchovních. To však z kapacitních důvodů bylo jen těžko uskutečnitelné. V brigádě byl prezentován 721 důstojník. Více jak 400 z nich se stalo nadpočetných, neboť pro ně chyběla tabulková místa. ThDr. Zháněl se bez vědomí čs. vojenských orgánů soukromě stýkal s britskými vojenskými i církevními hodnostáři a úředníky britských ministerstev, s nimiž projednával záležitosti spadající do pravomoci čs. činitelů, a čile korespondoval s Vojenskou kanceláří prezidenta republiky.

23. listopadu 1940 zaslal Benešovi i MNO dotaz, jak bude postaráno o katolickou duchovní správu u čs. letectva. Přitom MNO s britskými vojenskými úřady o umístění jednoho katolického duchovního u čs. letců jednalo. Proto se ho nelibě dotklo, když se o měsíc později Zhánělovým prostřednictvím dozvěděl, že si britské Air Ministry vyžádalo za katolického duchovního čs. vojáků v RAF voj. Františka Pouchlého, kterého Zháněl Britům sám navrhl. O několik dní později bylo MNO informováno, že na Zhánělovu podnět si Air Ministry přeje ještě jednoho katolického duchovního, na jehož pozici tentokrát Zháněl navrhl voj. Františka Petruželu. MNO odmítlo se Zhánělem o takto podávaných návrzích jednat: „MNO Vám děkuje za Vaši zprávu. Není třeba, abyste se obtěžoval v tak vysokém věku zbytečně. Věc byla by stejně vyřízena bez zdržení ihned, jakmile dojde příslušný spis od britských úřadů,“ napsal v dopise z 29. listopadu 1940 Zhánělovi ministr národní obrany div. gen. Sergěj Jan Ingr (narozen 2. září 1894 ve Vlkoši u Kyjova, zemřel 17. června 1956 v Paříži). Zhánělova dobře míněná iniciativa bohužel přicházela v nejméně vhodné chvíli, kdy se vedly skryté i otevřené kompetenční spory mezi londýnským MNO a Inspektorátem čs. letectva o to,

na kterém úřadě bude spočívat veškerá odpovědnost za letectvo. Inspektorát totiž usiloval o rovnocenné postavení s MNO jako samostatné »ministerstvo letectví«. Zhánělova korespondence, ve které své vlastní kroky, které podnikal vůči Air Ministry, dával MNO pouze na vědomí, příznivé atmosféře v tak citlivé otázce nepřispívala.

Basil František Pouchlý celebruje mši sv. ve vojenské kapli u druhého pěšího praporu na zámku Walton Hall, vánoce 1940.

Ministrují řeholní bratr Dominik František OFMCap. a des. Eduard Urbánek.

Foto: Praha: Česká křesťanská akademie, fotoalbum z pozůstalosti Františka Petružely

K 31. lednu 1941 byl tedy Basil František Pouchlý poslán jako duchovní k československým letcům u 311. čs. bombardovací peruti, která operovala ze základny East Wretham u Honingtonu (Norfolk). Zde byl podle anglických předpisů jmenován ihned majorem (Squadron Leader), ačkoli československé úřady ho vedly dále jen jako vojína. Mimo svoje kněžské povinnosti často vypomáhal v různých (především administrativních) pracích na velitelství peruti. Působil rovněž jako výchovný důstojník a zastupoval výbor pro řízení s pozůstalostmi.

U československých letců v Anglii prodělal celou druhou světovou válku. K 28. říjnu 1941 byl povýšen na podporučíka duchovní služby v záloze, k 7. březnu 1944 na poručíka duchovní služby v záloze a k 1. červnu 1945 na nadporučíka duchovní služby v záloze. Ti, kteří se s ním setkali, na něj vzpomínají jako na ochotného a přívětivého a příslušníci bombardovací peruti mu říkali »náš pan farář«.

vojenský duchovní 311. čs. bombardovací peruti RAF Squadron Leader Chaplain
P. Basil František Pouchlý OFMCap.

Do vlasti se vrátil 24. července 1945. K 27. červenci 1945 byl jako přidělený důstojník přemístěn na osobní oddělení Inspektorátu čs. letectva na Hlavním štábu v Praze, kde měl na starosti evidenci zahraničních letců. Za svoji válečnou činnost obdržel čtyři československá (Čs. válečný kříž 1939, Čs. medaile za chrabrost, Čs. medaile za zásluhy 1. stupně, Čs. vojenská pamětní medaile se štítkem-VB) a tři anglická (Star 1939-1943, Defence of Britain Medal, War Medal) vojenská vyznamenání. Nadále působil jako vojenský duchovní. K 1. březnu 1946 byl povýšen na kapitána duchovní služby v záloze. K 1. dubnu 1946 byl od velitelství letectva přemístěn na I. odbor 6. oddělení MNO jako referent pro osobní a organizační záležitosti a válečné hroby na západních bojištích. K 1. říjnu 1946 byl povýšen na štábního kapitána duchovní služby v záloze. V roce 1947 odešel z kapucínského řádu a byl inkardinován v pražské arcidiecézi. V souvislosti s tím byl k 1. únoru 1947 aktivován a stal se štábním kapitánem duchovní služby z povolání. 27. května 1947 byl při zkrácení čekatelské doby povýšen na majora duchovní služby.

Jakým byl František Pouchlý vojákem?

V jeho kvalifikačních listinách od začátku války až do konce čtyřicátých let můžeme číst, že je čestný, kamarádský, velmi dobrý společník, vybraného společenského chování, vysoce vzdělaný a vysoké morální úrovně, dobrosrdečný, rozvážný, ukázněný, pilný a obětavý, k představeným disciplinovaný a uctívý, ve svém oboru všestranně obeznaný, velmi dbalý svého zevnějšku. Všechny svěřené úkoly vykonává svědomitě a spolehlivě. Jako duchovní požívá důvěry všech, kdo s ním přicházejí do styku díky svému taktnímu jednání a obětavosti. Je nadaný, velmi dobré paměti, logický ve svých závěrech, vynikající znalost řeči. Teoretické i praktické vědomosti ve vojenské duchovní službě dobré, vzdělání vojenské i všeobecné doplňuje studiem. Ve své odborné službě duchovní je velmi dobře upotřebitelný, celkový stupeň kvalifikace velmi dobrý. K 1. listopadu 1948 se v kvalifikaci Františka Pouchlého můžeme dočíst i to, že „svůj postoj k lidově demokratickému zřízení a vymoženostem socialistické revoluce vyjadřuje vždy kladně.“

10. ledna 1950 byl zatčen a obžalován ze špionáže a velezrady. Byl obviněn, že ... *„Jako příslušník čsl. armády, jejímž úkolem je střežit budovatelské úsilí našeho lidu, bezpečnost a mír, postavil se do řad tábora reakce, aby vyhověl přání Vatikánu a vysoké církevní hierarchii, které neustále vyzývají duchovní k rozvratné činnosti proti našemu státu. Poněvadž viděl možnost zničení našeho lidově demokratického zřízení jedině ve válce, kterou západní imperialisté neustále hrozí, snažil se svou činností snížit obranyschopnost naší armády. Ač byl poučen a bylo mu výslovně uloženo státní tajemství zachovávat, spojil se k tomu účelu se zaměstnankyněmi amerického velvyslanectví a sděloval jim zprávy o poměrech v naší armádě, které se týkaly státních tajemství zvláště důležitých. Vešel tedy ve styk s cizími činiteli k pokusu zničit lidově demokratické zřízení zaručené ústavou, zvláště důležitá státní tajemství cizí moci vyradil a dopustil se tohoto činu, ač mu povinnost uchovávat státní tajemství byla výslovně uložena, čímž spáchal zločin velezrady a zločin vyzvědačství.“*

Ve skutečnosti se jednalo o nevinný přátelský rozhovor se dvěma ženami (Češkami), které Pouchlý poznal v době své služby v Anglii. Tam se provdaly a nyní pracovaly na velvyslanectví Spojených států amerických v Praze. P. Basil zjistil, že náhodou bydlí ve stejném domě. Několikrát se s nimi sešel a hovořil s nimi také o své práci a o situaci v armádě. Toto jednání P. Pouchlého i přes jeho odmítání jakýchkoliv špionážních záměrů označil soud slovy:

„Obviněnému zajisté bylo známo, že tyto ženy jako cizí státní příslušnice a zaměstnankyně onoho velvyslanectví zřejmě stojí ve službách Spojených států, že jsou nepříznivě nakloněny k lidově demokratickému zřízení, že souhlasí s imperialistickou politikou západních mocností namířenou proti zemím lidové demokracie a že tedy veškeré informace, které se jim dostanou o těchto zemích, sdělí svým představeným. Obviněný přesto při svých setkáních sděloval jim zprávy o poměrech v naší armádě. Obsah těchto zpráv tvoří státní tajemství. Obviněný tak činil zřejmě z toho důvodu, že jako duchovní souhlasil s politikou Vatikánu, který se spojil z obavy o svůj majetek s imperialistickou politikou západních mocností, a rovněž usiluje o zvrát lidově demokratického zřízení. Obviněnému, jako vyššímu důstojníkovi byla uložena zvláštní povinnost státní tajemství uchovávat, čehož obviněný si byl podle vlastního doznání vědom. Rovněž obviněnému podle názoru soudu bylo známo, že pokud sděluje určité okolnosti vojenského rázu oněm ženám, sděluje je tak vlastně cizí moci. Obviněný sice čin svůj doznává, hájí se však tím, že se domníval, že ony věci, které oněm ženám sděloval, nepovažoval za státní tajemství. Tato výmluva jest však naprosto nedostatečná. Obviněný jako vyšší důstojník, podle přesvědčení soudu, byl si vědom, že nesmí cizí osobě sdělovat cokoli o armádě, že i personální změny a opatření jsou chráněny zákonem před vyzrazením, neboť tyto okolnosti zřejmě cizí zpravodajské služby zajímají a jsou pro obranu státu důležité. Zajisté byl obviněný poučen o tom, že vůbec nesmí mluvit o poměrech v armádě s nikým. Jestliže však přesto o takových věcech mluvil s osobami, o nichž věděl, že jsou ve službách cizí moci, že podle svého přesvědčení je zajisté budou hlásit dále, ač mu bylo výslovně uloženo státní tajemství zachovávat, jest v jednání obviněného dána skutková podstata zločinu vyzvědačství.“

Zprvu mu hrozil doživotní trest či trest smrti, neboť žaloba mu kladla za vinu, že vyzradil zvláště důležité státní tajemství a původně byl jeho čin kvalifikován jako vlastizrada.

„Podle posudku znalců však soud nedospěl k přesvědčení, že skutečně obviněný prozradil státní tajemství zvláště důležité. (...) Z toho důvodu se soudu jevil trest absolutní vzhledem k osobě pachatele a k závažnosti polehčujících okolností nepřiměřeně přísný. Obviněný zřejmě vlivem své výchovy, ač původu proletářského, nemohl se vyprostiti z okruhu vlivu vatikánské politiky, pod vlivem této zřejmě sympatizoval se západními mocnostmi. Mimo to učinil obsáhlé doznání, dosud vedl řádný život pracujícího člověka, prozrazení státního tajemství dalo se v rozhovoru, nikoli podáním nějakých zpráv, takže patrně zde působilo i prostředí a příležitost. Jest tedy skutečně míti za to, že je

zde převaha polehčujících okolností a trest absolutní přeměnití na trest na svobodě v rozsahu přiměřeném vině obviněného a polehčujícím okolnostem. Nebylo prokázáno, že obviněný se skutečně spolčil k velezradě. Jest sice pravda, že jeden čas pomýšlel na útěk za hranice, avšak soud nedospěl k přesvědčení, že obviněný skutečně přistoupil k nějakému alespoň přípravnému jednání a že skutečně byl již pevně rozhodnut za hranice odejít. Ostatně podle nevyvrácené obhajoby obviněný pomýšlel už v roce 1945 odejít jako misionář a i pro případ, že by byl za hranice odešel, hodlal se státi misionářem. Nějaké jiné spolčení velezrádné obviněnému prokázáno nebylo, pokud je prokázáno, že o politice mluvil, není prokázáno, že by došlo k nějakému spolčení i pokud se mluvilo o odchodu za hranice, obviněný se hájí, že to mělo ráz čistě informativní, konverzační a tato obhajoba není vyvrácena. Bylo proto obviněného v tomto směru z žaloby zprostiti.“

František Pouchlý byl 12. září 1950 Státním soudem v Praze odsouzen pro trestný čin vyzvědačství na 18 let, peněžitému trestu ve výši 10.000 Kčs, konfiskaci veškerého osobního majetku a ztrátě čestných občanských práv na 10 roků. Mimo to byl povinen uhradit náklady trestního řízení v částce 3.708,95 Kčs a náklady na výkon trestu. Vězněn byl v Leopoldově a na Mírově. V roce 1954 podali rodiče Pouchlého žádost o milost prezidentu republiky. Ačkoli krajský prokurátor hodlal žádost o milost s ohledem na chování v trestu doporučit k částečnému snížení, generální prokurátor žádost o milost zamítl a s poukazem na vysokou nebezpečnost jednání odsouzeného pro společnost ji označil jako předčasnou. Nebyly shledány ani důvody pro podání stížnosti pro porušení zákona nebo podání žádosti o obnovu řízení.

Františka Pouchlého v roce 1956 charakterizoval náčelník Nápravně-pracovního tábora v Leopoldově v posudku následovně: „Menovaný trpí občasným zánetom žlčníka a zánetom priedušiek. Duševne je zdravý. Odsúdený je v tanajšom NPT zaradený na pracovisku Konopa, kde jeho pracovný výkon je na 100%. Na tomto pracovisku prejavuje dosť dobrý záujem o prácu, ktorá je mu pridělovaná a snaží sa podať dobrý pracovný výkon. Zo strany jeho nadriadených nebolo zistených žiadných nedostatkov po stránke pracovnej. Medzi odsúdenými není badať, že by dával podnet k narušovanej morálky medzi odsúdenými. Jeho chovanie počas výkonu trestu v NPT Leopoldov sa prejavuje ako dobré, rozkazy nadriadených vykonáva a má snahu, aby nebol kázensky potrestaný. V jeho osobnom spise bolo zistené, že v roku 1952 bol jedenkrát kázensky potrestaný za nedodržovanie pravidiel domáciho poriadku. Medzi odsúdenými sa chová slušne. I keď menovaný má

dobrý pracovní výkon, jeho chovanie nateraz sa prejavuje jako dobré, nedá se predpokladať, že doteraz uložený trest prispel k jeho prevýchove. Taktiež ako osoba duchovná sa nepozera na uložený trest ako na prevýchovný účel v dôsledku toho tunajšie veliteľstvo nedoporučuje, aby bol menovanému cestou milosti prezidenta republiky trest znížený keďže doteraz krátka doba uloženého trestu nespĺnila vo väčšej miere svojho účelu.“

Rozhodnutím Krajského soudu v Praze ze dne 23. května 1960 byl se zřetelem k amnestii prezidenta republiky ze dne 9. května 1960 Františku Pouchlému prominut zbytek trestu. Při rehabilitačních procesech v šedesátých letech došlo k obnově řízení a novým rozhodnutím Krajského soudu v Praze ze dne 9. prosince 1965 byl Pouchlý zproštěn obžaloby z trestní věci.

Autor studie Martin Flosman v roce 2009 obhájil na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze diplomovou práci z církevních dějin na téma „Mjr. Hugo Vaníček – portrét vojáka a kněze.“ P. Hugo Vaníček byl jednou z několika desítek duchovenských osob, které po vypuknutí druhé světové války uposlechly výzvy zahraniční politické reprezentace a okamžitě se přihlásily ke službě do čs. zahraniční armády. Výhodiskem pro práci se stala Vaníčková unikátní a dosud nezpracovaná pozůstalost obsahující poznámky, fotografie, korespondenci, vojenské matriky, seznamy vojáků podle vyznání, soupisy padlých, pokřtěných a oddaných vojenských osob, vnitřní předpisy a směrnice, návrhy k činnosti duchovní služby, příspěvky do hlášení, vývěsky a publikace vojenské duchovní služby z Anglie, novinové výstřižky a články i osobní materiály. Tyto autentické dobové zdroje byly doplněny odbornou literaturou týkající se druhé světové války a československým zahraničním odbojem obecně. Finální verze DP má včetně obrazových a textových příloh 147 stran, byla úspěšně obhájena a některé části z ní byly již také časopisecky publikovány. Diplomová práce se v roce 2012 v 59. ročníku soutěže historických vzpomínkových a dokumentačních prací vyhlášené Českým svazem bojovníků za svobodu umístila na druhém místě, přičemž první cena v roce 2012 nebyla udělena.

V současné době pracuje jako archivář ve Vojenském historickém archivu v Invalidovně a zároveň je studentem doktorského studia na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, obor České dějiny. Ve své doktorské práci zpracovává portréty také ostatních vojenských kaplanů u naší zahraniční armády na západě v letech 1939 – 1945. Předkládaný text je tedy částí zpracovávané kvalifikační práce.

Kromě přípravy doktorské práce také pravidelně publikuje v odborných i regionálních periodikách. Dlouhodobě se zabývá církevními dějinami, dějinami 20. stol. a druhou světovou válkou, přičemž účast duchovních v boji za osvobození vlasti patří k jeho dlouhodobým prioritám.

Osud příslušníků zahraničních jednotek ze západní fronty se po konci války radikálně změnil s nástupem komunistického režimu. Poválečné nadšení bylo po roce 1948 vystřídáno nevděkem a pronásledováním. K lehčím postihům patřilo propuštění z armády, stíhání rodiny vojáka, znevýhodnění při hledání zaměstnání. Někteří byli nasazeni do dolů, mnozí věznění ... není divu, že část z nich nedokázala tento útlak a hrozby snášet a volila raději odchod do exilu.

Postavení duchovních se po komunistickém převratu také radikálně zhoršilo, byly rušeny řády a kněží se ocitli na seznamu nepřátel režimu.

V případě P. Basila Františka Pouchlého OFM Cap. se navíc tyto dva nepříznivé faktory setkaly – duchovní, který působil v jednotkách RAF ...

Jeho obvinění vykonstruované na základě banálních okolností a následné odsouzení bylo tedy víceméně logickým vyústěním úsilí totalitního režimu. Státní bezpečnost však nikoho z takto stíhaných lidí nepustila ani na chvíli z hledáčku svého zájmu. V naší zemi snad nebyl jediný duchovní, na kterého by StB neměla založený svazek. To, že František Pouchlý byl veden jako spolupracovník od 3. října 1958 – tedy ještě v době svého věznění, kdy den ukončení trestu ještě nemohl být znám – je poněkud zvláštní. V seznamech Státní bezpečnosti jsou další svazky vedené na jméno Krásný, jak byl Pouchlý postupně přeregistrován mezi krajskými správami.

Pouchlý později pracoval i jako externí učitel jazyků v ČT Praha.

Zemřel 10. srpna 1981 v Praze. Na parte měl uvedenu hodnost podplukovník v záloze. V roce 1989 byl morálně rehabilitován.

Mjr. Duch. František Pouchlý jako vojenský duchovní v poválečné čs. armádě
Foto: Praha: Národní archiv, fond ÚV SPB, karton Vzpomínky, Urbánek Eduard: Kronika o
účasti katolíků v zahraničním boji za osvobození vlasti, inv.č.2346-96